

‘ಕೊಳೆ’ ತೊಳೆಯುವುದು ಮೊದಲಾಗಲಿ ಸ್ವಚ್ಛತೆ-ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿಯಾಗಲಿ

ನಗರೀಕರಣ ಮತ್ತು
ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣ
ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಲ್ಲಾ
ತ್ಯಾಜ್ಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯ
ಪ್ರಮಾಣವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ
ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ
ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ
ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ
ವಿಲೇವಾರಿ ಮಾಡುವ ದಕ್ಷ
ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳ
ಶೋಧದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ
ನಗರಾಡಳಿತಗಳ ನಡಿಗೆ
ಬಸವನಹುಳದ ನಡಿಗೆಗೆ
ಸಡ್ಡು ಹೊಡೆಯುವಂತಿದೆ.

ಚಿತ್ರ: ಶಿಲ್ಪಾ

‘ಅಂಕ’ ಮೋಹದ ಬಲೆಗೆ ಸಿಲುಕಿ ವಿಲವಿಲ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದೆ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜ. ಮಕ್ಕಳ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ನಗರಗಳ ಸ್ವಚ್ಛತೆವರೆಗೆ ಅಂಕಗಳದೇ ಆಟ. ಎಷ್ಟು ಅಂಕ, ಯಾವ ರ್ಯಾಂಕ್? ನಾವು ನಿತ್ಯ ಒಡನಾಡುವ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿನ ನೋಟಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯ ಪಾಡು ಅರಿಯಲು ಸಮೀಕ್ಷೆ, ಅಂಕ, ರ್ಯಾಂಕ್... ಪಾತಾಳಗರಡಿ ಹಾಕಿ ತಳಮೂಲ ಶೋಧಿಸುವ ಬದಲು ಹೊರಮೈಗೆ ಮುಲಾಮು ಹಚ್ಚುವುದರಲ್ಲೇ ಮಿಷಿ ಕಾಣುವ ರಾಜನೀತಿ!

ಸ್ವಚ್ಛತಾ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ, ಅದು ಮುಂದಿಡುವ ಮಾನದಂಡಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಲಕಾಲ ಕೃತಕವಾಗಿ ಒಗ್ಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಸರತ್ತು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಕಾಪಾಡುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಬದುಕಿನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬದ್ಧತೆ ಸಮಷ್ಟಿ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳ ಎಂದರೆ, ಅದು ಯಾರ ಸ್ಥಳವೂ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಇರುವುದೇ ಕಸ ಎಸೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಎಂಬ ಮನೋಭಾವ ನಮಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆಯಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಈ ‘ಕೊಳೆ’ ತೊಳೆಯುವ ಕೆಲಸ ಮೊದಲು ಆಗಬೇಕಿದೆ.

ತ್ಯಾಜ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ, ಭಾರತಕ್ಕಷ್ಟೇ ಕಠಿಣವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಮಹಾನಗರಗಳನ್ನೂ ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಜಟಿಲ ಸಮಸ್ಯೆ ಇದಾಗಿದೆ. ಕಸ ವಿಲೇವಾರಿಯ ಸಂಕಷ್ಟ ತೀವ್ರ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆದಿದೆ ಎಂಬುದು ತಜ್ಞರ ಅನಿಸಿಕೆ. ಹೆಚ್ಚು ತ್ಯಾಜ್ಯ ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಮೆರಿಕ, ಚೀನಾ, ಬ್ರೆಜಿಲ್, ಜಪಾನ್, ಜರ್ಮನಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಕಡಿಮೆ ತಲಾ ಆದಾಯ ಹೊಂದಿರುವ ಆಫ್ರಿಕಾ ಮತ್ತು ಏಷ್ಯಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲೂ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಉತ್ಪಾದನೆ ಪ್ರಮಾಣ ದುಪ್ಪಟ್ಟು ಆಗಲಿದೆ ಎಂದು ಯುನೈಟೆಡ್ ನೇಷನ್ಸ್ ಎನ್ವಿರಾನ್ಮೆಂಟ್ ಪ್ರೋಗ್ರಾಮ್.

ತ್ಯಾಜ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಜೊತೆ ನಮ್ಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಯು ನೇರವಾದ ನಂಟು ಹೊಂದಿದೆ. ಈಗ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಕಸ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವಂತಿದೆ. ಈ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಯ ಅಡ್ಡ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ತ್ಯಾಜ್ಯದ ಗುಡ್ಡೆಗಳು ಕರಗಿಸಲಾಗದಷ್ಟು ಬೃಹದಾಕಾರ ಪಡೆದಿವೆ. ವಸ್ತು ವ್ಯಾಮೋಹ, ಕೊಳ್ಳುಬಾಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮದ ಫಲ. ಈ ಮಾದರಿ ಬದಲಾದರೆ ಕಸದ ರಾಶಿಗಳೂ ಕರಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಂತಹದೊಂದು ಬದಲಾವಣೆ ಬೇಕು ಅಂತ ನಮಗಿನ್ನೂ ಅನ್ನಿಸಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿಲ್ಲ.

ನಗರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಲ್ಲಾ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ವಿಲೇವಾರಿ ಮಾಡುವ ದಕ್ಷ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳ ಶೋಧದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನಗರಾಡಳಿತಗಳ ನಡಿಗೆ ಬಸವನಹುಳದ ನಡಿಗೆಗೆ ಸಡ್ಡು ಹೊಡೆಯುವಂತಿದೆ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸಂದರ್ಭ ಒದಗಿದರೆ ಅಲ್ಲೊಂದು ಮಾಘಿಯಾ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದು ಈ ದೇಶದ ಮತ್ತೊಂದು ರೋಗಲಕ್ಷಣ. ಕಸ ವಿಲೇವಾರಿಯೂ ಈಗ ಮಾಘಿಯಾ ಕಟಿಮುಷ್ಟಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದೆ. ಸ್ವಚ್ಛತೆಯ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ 194ನೇ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿರುವ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಮಟ್ಟಗಂತೂ ಇದು ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಷ್ಟು ಸತ್ಯ.

ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ದಿಢೀರನೆ ಹಣ ಬಂದು ಬಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದು ಬಲುಕಷ್ಟ. ಹಣ ನಿಭಾಯಿಸಲು ಒಂದು ಹಂತದ ಪಕ್ಷತೆ ಬೇಕು. ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಕೌಟುಂಬಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ ಅದು ದಾರಿ ತೆಗೆಯುತ್ತದೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ನಗರೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಅದರ ಎಲ್ಲ ಮಗ್ಗುಲುಗಳನ್ನು ಅರಿತು, ನಿಭಾಯಿಸಲು ಬೇಕಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸದೆ, ನಾಗರಿಕರಲ್ಲಿ ನಗರಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ರೂಢಿಸುವ ಮೊದಲೇ ನಮ್ಮ ನಗರಗಳನ್ನು ಯರ್ರಾಬಿರಿ ಬೆಳೆಯಲು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಅದರ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮಗಳು ಈಗ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ.

ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತ ಆಂದೋಲನವು ದೊಡ್ಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿಯಾಗಿದೆ. ಬಯಲು ಶೌಚ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಇದು, ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೌಚಾಲಯ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಾದಿ-ಬೀದಿ, ಮೈದಾನ, ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಕಾಪಾಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮನೋಧೋರಣೆ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒತ್ತಾಸೆಯಾದಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಚ್ಛತೆ, ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಎಂಬುದು ಜೀವನದೃಷ್ಟಿಯಾಗಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೂ ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಇರುವ ಅನಿವಾರ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಎಳವೆಯಿಂದಲೇ ಅಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ರೂಢಿಸುವ ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕು. ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾದ ದಿನ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರ ತಾನಾಗಿಯೇ ಚೇತೋಹಾರಿ ಆಗಲಿದೆ.

■ ಎನ್. ಉದಯಕುಮಾರ್